

Jaarboek

*Het Nederlands Valkeniersverbond
„Adriaan Mollen”*

1086 1087

HET NEDERLANDS VALKENIERSVERBOND

„ADRIAAN MOLLEN”

Opricht in 1938
Erkend bij Koninklijk Besluit
van 10 september 1962

JAARBOEK
1986 - 1987

Uitgave: Herfst 1987
tot stand gekomen met steun van het Jachtfonds
en aangeboden aan leden en donateurs.

Sperwerwijfje - Pentekening van S. Smit.

2

Studie van rode slechtvalk - Potloodtekening van S. Smit.

4

Voorwoord

door C. de Bruin Fza., voorzitter

Als nieuw gekozen voorzitter voldde ik graag aan het verzoek een voorwoord voor dit twintigste jaarboek van ons Valkeniersverbond te schrijven. De negentien reeds verschenen delen (1967-1986) nog eens doorbladerend krijgt men een goede indruk van het boeiende wel en wee van het Verbond in de laatste decennia. Wat daarbij vooral opvalt is de aanwezigheid van zoveel deskundigheid, enthousiasme en bereidheid tot kennisoverdracht binnen een zo kleine vereniging. Dit maakt de twintig jaarboeken tot een extra waardevol bezit omdat zij een duidelijke getuigenis zijn van het doorzettingsvermogen van onze leden om het aloude schitterende vluchtbedrijf te willen en kunnen blijven uitoefenen, ondanks sterk verminderde jachtgelegenheden, ondanks allerlei wettelijke belemmeringen, die het verkrijgen van jachtvogels moeilijker maken en last but not least ondanks de in de laatste tien tot vijftien jaar onstane hetze tegen alles wat met jacht en valkerij te maken heeft. Het is betreurenswaardig te moeten constateren dat de relatief kleine groep die zich onder de naam Kritisch Faunabeheer in 1975 aandiende, kans gezien heeft om, veelal met gebruikmaking van litigieuze middelen, een wig te drijven tussen de natuur- en vogelbeschermingsorganisaties en de organisaties, die van oudsher op een mensvriendelijke manier met en in de natuur bezig zijn. Het zal elk weldenkend mens duidelijk zijn dat in ons kleine overbevolkte land alleen een goede samenwerking tussen enerzijds de natuur- en vogelbescherming en anderzijds de jagers, valkeniers, vissers en al degenen die als geen ander de kennis van het veld er wat daarin leeft hebben, tot een optimaal beheer van wat wij nog aan natuur in Nederland bezitten kan leiden. Hiervoor hoop ik mij nog een aantal jaren actief te mogen inzetten met als belangrijk doel het behoud van het spectaculaire vluchtbedrijf op de wijze zoals dat in onze statuten is vastgelegd. Met het uitstrekken van de wens dat alle Nederlandse valkeniers daarbij in een dracht zullen samenwerken onder het motto „mon espoir est en penes” bieden wij dit twintigste jaarboek aan.

3

In Memoriam

In korte tijd zijn ons dit jaar drie valkeniers ontvallen, die hun stempel gedrukt hebben op de valkerij.

Als gemeenschappelijk kenmerk voor alle drie staat het zo belangrijke feit dat zij de valkerij bedreven om derwille van de valkerij, zonder enige bewuste dan wel onbewuste bijbedoelingen.

Theo Veldhuizen en Herman Strijland hadden geen behoefte om de vogel op de linkerhand, de pen in de rechter te hanteren. De geboren schrijver Jack Mavrogordato haatte de huif en pen in de rechterhand met even groot genot en daarmee verwierf hij internationale bekendheid.

Voor onze valkeniers zijn zijn werken van groot belang en van invloed geweest en zij zullen dat nog lang blijven. Het is om deze reden dat het juist geacht werd om enkele woorden van dankbaarheid in dit In Memoriam ook aan hem te wijden.

Redactie

Herman Strijland 1905-1987

Op 21 mei 1987 ontviel ons Herman Strijland na een langdurig ziekbed dat tot het laatste moment toe zijn persoonlijkheid niet heeft vermogen aan te laten. Hij kwam voort uit een gezin, dat al het goede dat wij van hem kennen, duidelijk in hem overdroeg. Het leven van zijn vader speelde zich af tussen planten en bloemen. Hij was de rust zelve en ging in alle kalmte de weg af, die hem gegeven was. Zijn moeder, niet al te zeer belast door zorgen voor het betrekkelijk grote gezin, was een verstandige sterke persoonlijkheid met grote belangstelling voor natuur en jacht en later ook voor de valkerij. Zijn passie voor de jacht openbaarde zich al vroeg. Als jongen van 17 jaar kwam hij op een goede dag thuis met een geweer wat hem natuurlijk prompt werd afgenomen. Het zou zijn latere loopbaan niet beïnvloeden, integendeel.

Op jonge leeftijd al volgde hij avondcursussen in bosbouw en tekenen. Het is geen toeval dat zijn artistieke neiging later vorm zou krijgen in de valkerij. Zijn belangstelling ging zich voorts uitstrekken: over bijen, krickippen en fretten om

5

er maar enkele te noemen. In het voorjaar besteedde hij veel van zijn vrije tijd aan het zoeken van vogelnesten.

Honden namen een heel aparte plaats in in het leven van Herman en Jo. Ze hoorden bij elkaar. Op jacht werkten de honden met begrip, bevelen hadden ze niet nodig en na afloop wisten zij zich in het gezin opgenomen.

Herman wist zijn doel altijd te bereiken en dat, diplomatiek als hij was, met weinig woorden en veel geduld. Hij nam er de tijd voor. Zo bereikte hij het belangrijkste doel van zijn leven op 25 sept. 1930 toen hij Jo huwde. We weten het allemaal, wie Herman kende, kende Jo.

In 1950 trok Herman, natuurliefhebber als hij was, zich het lot aan van een jonge havik, wiens vormis gevelde was omdat zijn ouders zich wat al te duidelijk gemanifesteerd hadden naar de zin van de jachtopziener. Hieruit kwam een contact voor: met Henk Dijkstra. Herman ging een dag mee in het duin en dat maakte een onuitwisbare indruk op hem. Niemand merkte het, maar hij stond in vuur en vlam en hij had alweer een doel voor ogen. Typisch voor hem, hij dacht er twee jaar over na, ampel en breed, en sloot zich in 1952 bij ons Valkeniersverbond aan. Als havikier ging hij een belangrijke positie innemen. Hoeveel heeft hij niet daadwerkelijk geholpen om het vluchtbedrijf ter hand te nemen?

Toen de stand van de havik in de jaren '60 een angstig dieptepunt bereikte werd Herman de centrale figuur van wie de repopulatiepogingen, royaal gesteund door het Prins Bernard Fonds, uitgingen. Een aan hem persoonlijk gericht schrijven van de Prins getuigt daar van.

In diezelfde periode werd hij opgenomen in de Broederschap van Valkeniers, onderdeel van het Hubertusgilde van het Nationale Park De Hoge Veluwe. Lang duurde het niet of zijn kundigheid en enthousiasme leidden hem ook hier naar een belangrijke rol. Onderhoud en administratie van de Valkenhut nam hij op zich en talloze malen was hij samen met Jo de feitelijke gastheer van vele bijeenkomsten en gesprekken. De hut werd een trefpunt.

De valkerij beleefde hij als een volkomen natuurlijk gegeven en hij bracht dit op eenvoudige en doordringende wijze als bestuurslid van het Valkeniersverbond tot uiting. In angdurig sprak hij nooit op vergaderingen maar wat hij zei kwam voort uit overtuiging en werd gezegd op een wijze, die voor twijfel geen plaatsruimte bood. Tegenover de anti-jacht en -valkerijhetze kende hij maar één deus: Open vizier!

Eerlijk als Herman was, zou hij het niet gewaardeerd hebben als een levensbericht van hem niet ook de keerzijde van de medaille zou laten zien. Zoals ieder mens had ook hij natuurlijk zijn problemen. Hij had de eigenschap deze in zijn eigen beslotenheid te verwerken tot een oplossing. Dit heeft Jo wel eens zorgen gebaard en zij had op haar beurt in stilte maar af te wachten wat Herman bezighield. De oplossing kwam er dan als een opluchting voor beide en dan kon hij zo hartgrondig zeggen: „Als jij er niet was, had ik niet zo'n plezier in de dirgen”.

In zijn woonplaats Driebergen was Herman Strijland een bekende en geziene figuur. Het kon ook moeilijk anders. Sociaal voelend mens als hij was had hij grote verdienste voor de vereniging Floralia, de ABVA, de personeelsvereniging van de Gemeente en de plaatselijke kring van jagers, samengebondeld onder de hoede van de KNJV.

De persoonlijkheid van Herman zal zich in onze kring duidelijk blijven manifesteren en zijn naam zal tot in verre toekomst door velen met bewondering genoemd worden.

6

geweren kon komen. Theo zou Theo niet zijn geweest als hij niet vele anderen aan deze bron had gelaafd en zudoende was hij al speedig gast op uitstekende jachtvelden en werd hij geïntroduceerd in de kleinwildjacht.

In 1943 volgde zijn indeling bij het korps Mariniers dat in deze periode zijn uiterst zware opleiding kreeg in de U.S.A. Twee jaar later staat hij tegenover de Japanners in het toenmalig Ned. Oost Indië. Ondanks zijn veeleisende en gevaarlijke gevechtstaak zag Theo kans daarnaast toch nog op jacht te gaan en wel op wilde zwijnen. In 1948 zwaaide hij af als geroutineerd militair en jager. Gedurende zijn diensttijd in Indië had hij voor een apple, een ei en de intacte serie van Brehm's Tierleden op de kop kunnen ticken. De valkerij trok hierin sterk zijn aandacht. Terug in Holland en goed en wel gevestigd drong zich zijn interesse in roofvogels weer sterk op.

In 1951 kreeg hij contact met G. A. van Nie en in deze zelfde periode verwierf hij zijn eerste havik, die helaas tijdens het trainen de nek brak tegen hoogspanningsdraden. Hij trad toe, hoe kon het ook anders, tot ons Valkeniersverbond, en verwierf in 1955 een moeilijke havik (Iwan de Verschrikkelijke) waarmee hij toch uitmuntende successen wist te boeken. In een vijftal jaren werden enkele honderden konijnen geslagen. In 1963 vloog hij, eveneens met succes, de havik Formidabile waarover in het Jaarboek 1969 uitvoerig gerapporteerd werd.

In de zestiger jaren ging de slechtvalk zijn aandacht trekken. Heel wat zondagen zijn Theo en Wim van de Vlasakker er toen op uit geweest om met Charles Kruijthoofd en zijn prachtige wildvangers op kraaien te vliegen. Enkele jaren later lachte het geluk hem toe doordat hij twee shahins in handen kreeg. De ene wilde al direct kraaien attackeren, de ander pas na enkele jaren. Velen zullen zich nog de prachtige en geslaagde vlucht op een kraai in het Nationale Park De Hoge Veluwe herinneren tijdens een zeer druk bezochte clubdag van de Vrienden van de Hoge Veluwe.

Van het kleine groepje dat de Broederschap van valkeniers, als onderdeel van het St. Hubertusgilde op de Hoge Veluwe, vormde, was Theo een enthousiast lid dat er zijn beste krachten aan gaf wat tot grote dankbaarheid stemde.

Er bestonden uitstekende contacten met politie, jagers, jachtopzichters en vogelaars en dat maakte dat tientallen roofvogels via zijn asiel weer in vrijheid gesteld konden worden. Daarnaast had Theo veel vrienden onder Belgische, Engelse, Duitse en Amerikaanse valkeniers.

Niets en niemand is onmisbaar. Het gemis van Theo is zwaar te dragen. Het voorbeeld dat hij gaf als valkenier evenwel zal tot in verre toekomst staande blijven.

8

Theo Veldhuizen 1920-1987

Op 28 augustus hebben wij afscheid genomen van onze trouwe vriend en toegewijde valkenier Theo Veldhuizen. Na een intens leven, rijk aan ervaringen was het Theo helaas niet gegeven de leeftijd der sterken te bereiken, maar al te vroeg ging hij van ons heen. In het begin van de vijftiger jaren stond hij met een tiental leden nog aan de basis van ons Valkeniersverbond en ontploofde zich in later jaren tot een typische nestor. In deze lange periode verwierf hij een grote kennis en ervaring, die hij op zijn beurt weer overdroeg aan degenen die het handwerk met slechtvalk en havik op wilden nemen.

Zijn lijfspreuk was „Doe het goed of helemaal niet”. Aan zijn aspiranten stelde hij hoge eisen wat betreft motivatie, natuurlijk inzicht, weidelijkheid enz.. Zijn enthousiasme en bovenal zijn waardering voor onze, niet in iedere kring geliefde, havik was duidelijk te beluisteren in zijn heeiende sterke verhalen, gebracht in kleurrijke taal. Ook die zullen wij erg missen.

Hij had een intense liefde voor roofvogels en dat openbaarde zich duidelijk in zijn activiteiten op het gebied van revalidatie en asielwerk, waardoor vele tientallen weer teruggebracht konden worden in de natuur.

Al op zeer jeugdige leeftijd had Theo Veldhuizen interesse in alles wat leefde in de natuur, maar vooral vogels namen toch een bijzondere plaats bij hem in. Al op tienjarige leeftijd haalde hij kauwen, eksters, vlamse gaaien en kraaien uit om deze, na ze tam gemaakt te hebben, vrij bij huis rond te laten vliegen. Dit vaak tot ergernis van de buren wanneer zijn pupillen pas gepolde stekjes uit de grond trokken. Langzaam aan verplaatste zijn interesse zich meer naar roofvogels en uilen. Zo haalde hij ook torenvalken en buizers uit om deze, zoals zijn kraaien, te temmen en bij huis los rond te laten vliegen. Dat was overigens niet zo'n succes. Theo vertelde met zijn typerende gevoel voor humor dat hij eens een kilometer of vijf van huis een buizerd in het veld losliet. Toen hij op de fiets weer naar huis gepeddeeld was zag hij hem tot zijn verbazing weer op de schoorsteen zitten.

In 1939 werd hij als dienstplichtige bij de marine ingedeeld, in de meidagen van '40 door de Duitsers getorpedeerd, door vissers uit zee opgepikt en vervolgens in Engeland aan land gezet. Het geluk zat hem daar mee. Hij redde de dochter van een munitiefabrikant, die met haar auto te water was geraakt, het leven heilig geëhonneerd werd met o.a. het feit dat hij royaal aan patronen voor jacht-

7

Jack Mavrogordato 1905-1987

Op 14 juni 1987 overleed Jack Mavrogordato, hier te lande als overal ter wereld waar de valkerij bedreven wordt, een figuur voor wie men diepe bewondering koesterde. Voor een groot, misschien het belangrijkste, deel van zijn leven, heeft hij zijn carrière opgebouwd als hooggeplaatst juridisch-politiek ambtenaar in de woestijnlanden van Afrika. Door zijn grote liefde voor de natuur leerde hij daar de woestijnvalken Lanner en Saker kennen, die zijn grote liefde werden en bleven. Hij was zich zeer bewust van het voorrecht dat hij genoot om deze valken in hun eigen leefgebied te kunnen vliegen. Ook op de Europese velden, hoofdzakelijk in Engeland, toonde hij zijn grote veelzijdigheid in de omgang en opleiding van jachtvogels van velelei pluimage.

Van zijn organisatievermogen hebben niet alleen enkele Afrikaanse landen wat betreft de totstandkoming van hun legislatuur veel aan hem te danken. Ook de valkerij mocht er in hoge mate profijt van trekken. Van 1956 tot 1965 was hij vice-president van de British Falconers' Club, van 1966 tot 1971 president. Zijn slotwoord voor de 9de conferentie van de ICBP, gehouden te Budapest liet niet na tot op de dag van heden grote indruk te maken: „Mag ik eindigen met een beroep op alle individuele valkeniers... of op andere nationale verenigingen, of op geen verenigingen, om zich tot het uiterste in te spannen om de valkerij op zodanige wijze uit te oefenen dat zij voor ornithologen, biologen, natuurbeschermers, jagers, landeigenaren, overheidsinstanties en alle anderen, die geïnteresseerd zijn niet alleen een historisch geëerd maar ook een nobele en respectabele sport is; en dat valkeniers, die haar beoefenen, respectabele en verantwoordelijke mensen zijn die meer zorgen hebben voor en kennis dragen van roofvogels, dan wie ook en die hartstochtelijk toegewijd zijn aan de lange-termijn belangen van alle roofvogels waar ook ter wereld”.

In 1960 verscheen zijn A Hawk for the Bush nog steeds en voor ver in de toekomst het standaardwerk voor degene, die het vluchtbedrijf met havik en spervet ter hand gaat nemen. In 1966 werd deze studie vervolgd door A Falcon in the Field waarin hij vele van zijn oorspronkelijke gedachten neerlegde.

In de laatste jaren van zijn leven, toen het gaan hem erg moeilijk werd, hield hij zich bezig met het fokken van zijn geliefde Lannervalken. Hij was een man van die allure, stijl en voornaamheid, die de huidige valkerij zo heerlijk mist en op de rand van de afgrond bracht.

9

Jan Staal heeft gedurende vele jaren de redactie van ons jaarboek op zich genomen, en gevoerd. Hierbij genoot hij de ornithologische professionaliteit van Sj. Haanijes. Veertig bladzijden den jaarboek zijn in geen enkel opzicht representatief voor de inspanningen, die er aan voorafgingen om het eindelijk bij onze lezers in de bus te krijgen. Ieder jaar weer opnieuw. Jan heeft veel en prachtig werk verricht en was daarmee in feite de man die de vlag, ook met tegenswind, rechttop staande hield. Voor de nieuwe redactie heeft hij een goed te volgen spoor uitgezet. Uit naam van alle leden heel hartelijk dank! Foto - J. D. de Vries.

10

van tegenstanders van de valkerij. Tegen kritiek is geen enkel bezwaar. Wel steekt het dat de „anti's" maar al te vaak weigeren om kennis te nemen van de werkelijke gang van zaken in het vluchtbedrijf mogelijk uit emotionele angst, dat de bodem onder hun gevoelens en acties wegvalt. Vroeger werd vanuit de natuur in de behoefte aan jachtvogels voorzien. Heden ten dage worden zij voor een groot deel verschaft door het fokken. Plaatselijk liep de slechtvalkenpopulatie in belangrijke habitats terug. Door de inspanningen van valkeniers in de hele wereld is aan deze dreigende achteruitgang een halt toegeroepen en zijn er geslaagde repopulaties te melden. Onder toegenomen civielisatiedruk nam het aantal valkeniers toe. De jachtopleiding deed zijn intrede en binnen afzienbare tijd zijn wettelijk voorgeschreven valkeniers-jachtexamens te verwachten. Het aanname- en ballotagebeleid van ons Valkeniersverbond werden aangescherpt om een betere kwaliteitsbewaking te kunnen doorvoeren. Zoals ik al memoreerde deed het fokken van jachtvogels zijn intrede. Hierover moet mij iets van het hart. Rechtgeaarde valkeniers staan sceptisch tegenover het gebruik van gefokte vogels en geven de voorkeur aan de superieure kwaliteit van wildvang en nestling met hakvlucht. Veel vogels nu worden in Europa gefokt, echter de manier waarop dit vaak gebeurt baart mij zorgen. Of het nu middels KI of middels natuurlijke paring verloopt, het belangrijkste criterium blijft in welke staat de vogel wordt afgeleverd. Weinig fokkers getroosten zich echt de moeite om uit te sluiten dat imprints worden afgegeven. Kuikens worden soms geheel met de hand groot gebracht. De moraal van het fokken en de kwaliteit van de valkerij staan hiermee ter discussie. Het moet zo zijn dat niet de kwantiteit maar de kwaliteit het uitgangspunt is, zelfs al gaat dit ten koste van het leven van jonge vogels. Uitval bijv. in de vorm van „achterblijvertjes" bestaat in de natuur ook. Is de aflevering van imprints geen teken aan de wand? Steeds meer hoor je „valkeniers" de voordelen van een imprint betogen. Het wezen van de

Nog een laatste kans - Foto J. de Vries.

12

Ornithologisch Jaarverslag 1986 - 1987

door J. A. M. Staal

Voor de tiende keer schrijft uw ornithologisch secretaris thans zijn verslag. Het genoegen dat hij daarmee ervaren heeft en nog steeds beleeft dankt hij voor het grootste gedeelte aan de vaste groep schrijvers, die hem trouw hun verslagen toezonden. Na vele aanmaningen mijnerzijds blijven er nog altijd enkelen over, die halstarrig weigeren hun verslagen in te dienen. Waarom? Een trouwe lezer zal zonder meer onderkennen wie niet op de lijsten van inzenders voorkomen. Hopelijk kunnen de niet-inzenders wel tijd vinden om deel te nemen aan de jubileumactiviteiten, die midden in het seizoen 1987 - 1988 vallen. Genoeg hirover, er zullen er altijd wel enkele blijven. Toch moeten wij gezamenlijk blijven zoeken naar een oplossing voor dit ontziende mankement.

Een basis voor eenheid in de Nederlandse valkerij lijkt gelegd te zijn. Er wordt met alle organisaties vergaderd. Enkelen, die ons niet welgezind zijn, zullen dat zeker niet toejuichen: er kunnen nu namelijk geen partijen meer tegen elkaar worden uitgespeeld. Het ontwerp Faunawet staat voor de deur en dit is een van de belangrijkste, zonië de belangrijkste, zaken voor de komende jaren. Wij staan weer nagenoeg op het nulpunt. Het ontwerp Vogelwet blijft waa: liet is, waarschijnlijk in een lade. Wat al vele jaren in de pen is lijkt nu vorm te krijgen: de Faunawet waarin nu nog verschillende wetten geïntegreerd zullen worden. Zodra het ontwerp het daglicht ziet betekent dit voor alle belanghebbende partijen, dat zij hun zienswijze weer uit kunnen dragen. Wij moeten als steeds op onze hoede zijn en nu reeds maatregelen treffen om tegenwicht te geven. Het is daarom goed dat alle partijen resp. organisaties, die iets met de valkerij uit te staan hebben, tot onderling overleg en gelijkgericht handelen zijn overgegaan.

Op de jachtdag 1986 kon ik wegens omstandigheden helaas niet aanwezig zijn. De organisatie kon ik nog voor mijn rekening nemen, echter op de dag zelf moesten andere bestuursleden mij vervangen, waarvoor mijn hartelijke dank. De dag is goed verlopen. Nagenoeg iedereen kon de beoefening van de lage vlucht meebelevén. Het genoeglijk samenzijn daarna heeft de saamhorigheid weer vergroot.

De opkomst voor de aspirantendag was teleurstellend slecht, ondanks een aanschrijving waarin de eventuele opkomst werd afgetast met een voorlopig programma, waarin men zelf nog enige inspraak had. Zijn de toekomstige vogelvoerende leden dan toch niet helemaal bevlagen door het „heilige vuur"? Toch heb ik gemeende de dag door te moeten laten gaan omdat je de goeden niet kunt dupe ren door de slechte opkomst.

Het jubileum nadert. Dat betekent dat het Nederlands Valkeniersverbond Adriaan Mollen vijftig jaar lang een oud handwerk heeft uitgedragen en laten voortbestaan. Veel is er in de loop van die vijftig jaar veranderd. De publieke opinie is ogenschijnlijk veranderd en men is zich meer bewust geworden van milieu en natuur. Door slechte publiciteit dan wel door het orthbreken van goede publiciteit enerzijds en door manipulatie anderzijds worden stemmen gehoord

valkerij wordt hiermee geweld aangedaan. We jagen met een vogel, die niet meer ten diepste zijn natuurlijke gedrag vertoont. Wat is de essentie van de valkerij? Dienen wij ons dat hiertoe niet steeds af te vragen? Dat zijn we aan het oude handwerk en de oprichters van het Verbond verschuldigd. In de geest waarin het Verbond is opgericht en waaraan successievelijke besturen gestalte hebben trachten te geven, lijkt iets te zijn veranderd. Ook in de ons omringende landen kan men deze teneur, die de valkerij niet ten goede komt, waarnemen. Het is onze plicht ten behoeve van het voortbestaan van de valkerij de kwaliteit scherp te blijven bewaken en daar te veroordelen, waar deze geweld wordt aangedaan.

De hoge vlucht

Bericht ontving ik van:

E. van de Beek, A. Biemans, M. Buil, W. Bus, H. Dijkstra, L. Sterken, W. van de Vlasakker en J. van de Wall.

In hun bezit waren:

9 valken	8 in de muilt	6 hebben gejaagd	5 hebben prooi geslagen
(2 ♂ - 7 ♀)	(1 ♂ - 7 ♀)	(6 ♀)	(5 ♀)

Een tarsel met een zich te laat manifesterende aangeboren afwijking is dood gegaan. Goede resultaten bereikten Biemans en Dijkstra. De eerste had weer veel succes op kraaiachtigen, waarbij zijn valk Carolijntje met het vorderen van het

Slechtvalk met geslagen prooi - Foto H. Dijkstra.

11

13

seizoen steeds beter werd. Hij rapporteerde o.a. hierover: Meestal waren de kauwen in gemengde groepen van kraaiachtigen aanwezig (kauw met kraai, kauw met ekster, of een combinatie van alle drie). Bij deze gemengde groepen koos zij steeds voor de kleine kraaien, de kauwen. Omdat ik in voorgaande jaren nauwelijks kansen op kauwen goed kon benutten, verkeerde ik in de veronderstelling dat een kauw een nog moeilijker prooi voor een valk is dan een ekster. Nu weet ik echter beter. Een kauw is minder gesloepen dan een ekster en is zelfs in de dekking van een kruidenvegetatie nog te slaan. Een ekster is in de dekking van een kruidenvegetatie slechts zeer sporadisch te slaan en dit dan alleen nog als hij volkomen uitgeput is door een hardnekkige achtervolging. Dijkstra berichtte het volgende: De valk wisselde in haar eerste muilt haar verenkleed voor 100%, zelfs alle borst- en rugveertjes, iets wat ik in mijn leven nog niet tegen ben gekomen. Alexandra wachtte betrouwbaar aan maar nooit zeer hoog. Oorzaak is wel de zeer slechte patrijzenstand. De valk is dermate snel, dat ze fazanten ook van geringere hoogte kan inhalen en binden. Bus had helaas minder goede berichten.

Standa op de derde kraai van het seizoen heeft de valk van een duivenliefhebber een klap op zijn kop gekregen. De duivenmelker dacht dat de valk een duif te pakken had. De valk is het hele seizoen uit de roulatie geweest met een hersenbeschadiging, die hopelijk het volgende seizoen genezen is. Het blijft nog steeds voorkomen dat mensen jachtvogels, waaraan men duidelijk zien kan dat ze afgericht zijn, op hun prooi met een voorwerp slaan. Wekt een roofvogel een bepaalde agressie op, die latent aanwezig is?

Slechtvalk op blok - Foto J. D. de Vries.

14

Zeer goede resultaten behaalden Bus, Dijkstra, Fleskens en Wintermans. Goede resultaten waren er voor Boerman, Ehlert, Van Gerven, De Kuiper, Mollen en Poorthuis. De havik van Van Asperen bracht 3 katten op het tableau waarvan er één 6 1/2 pond woog. Hij schreef voorts: Een van de meest vermeldenswaardige momenten van het seizoen was voor mij gelegen in het feit dat gedurende een jachtvlucht havik en konijn ploeseling van de aardbodem verdwenen waren. Na ongeveer een half uur zoeken werden beide gevonden. Het bleek dat zij beide in een bouw terecht waren gekomen en wel op plm. 75 cm diepte, verder weg dan een armlengte. Het konijn had intussen de geest gegeven en de havik een overvolle krep. Een andere keer vloog de havik goed op een haas, die ont kwam. De vogel kon het haas niet bijhouden maar zette gestaag door in dezelfde richting, daarbij stijgende. Inmiddels beschreef het haas een flauwe bocht, naar schatting ongeveer 300 meter bij mij vandaan. De havik bleef stijgen, stak de bocht af en vloog toen weer in jachtvlucht zijn prooi aan. Zij maakte hierbij duidelijk gebruik van het verschil in hoogte, naar ik denk, het is moeilijk te schatten, tussen 10 en 15 meter. De vogel zag vervolgens kans het haas te slaan.

Dijkstra nam een iets toegenomen stand van de konijnen in zijn veld waar, hoewel er veel vossen voorkomen. Hij schrijft de toename aan de sterk wisselende effecten van de myxomatose en het aanpassingsvermogen van de konijnen, die veel meer bouwen en vluchtippen in het terrein hebben gegraven. Hij vermoedt ook dat de konijnen meer onder blijven dan bovengronds om fouragerende vossen minder kans te geven. Fleskens meldde dat de vogels z.i. trager muniten naarmate zij ouder worden. Hij observeerde dit aan zijn 11-jarige havik. J. de Vries

Havikswijf op vuur - Foto J. D. de Vries.

15

De lage vlucht

Bericht mocht ik ontvangen van:

A. v. Arendonk, L. van Asperen, A. Biemans, E. Boerman, W. Bus, G. Dankers, H. Dijkstra, A. van Dun, B. Ehlert, M. van Engeland, J. Fleskens, P. van Geneijgen, J. van Gerven, S. Haantjes, H. van den Heuvel, H. Huilmand, J. Kolman, P. de Koning, Th. de Kuiper, J. Mollen, G. J. van Nie, H. Upsals, J. Poorthuis, H. Schattenberg, A. Simonis, L. Sterken, J. Teunissen, Th. Veldhuizen jr., W. v. d. Vlasakker, J. de Vries, J. Wintermans.

In ons bezit waren:

37 haviken	30 in de muilt	1 weggevlogen c.q. losgelaten	6 doodgegaan
(6 ♂ - 31 ♀)	(5 ♂ - 25 ♀)	(1 ♂)	(6 ♀)

33 haviken hebben gejaagd	32 haviken sloegen prooi
(5 ♂ - 28 ♀)	(4 ♂ - 28 ♀)

Havikswijf op hoepel - Foto J. D. de Vries.

15

raakt zijn havik op jacht kwijt en kreeg later aanwijzingen dat de vogel vermoedelijk op een kip was doodgeslagen. Ook hier weer?

Buitenlandse leden

Bericht mocht ik ontvangen van J. Cramer (BRD) en P. Morel (B). Morel vloog enkele aanwachters waar onder een geertarsel met succes op hoenders. Hij blijft met enkele anderen de toon aangeven in de aanwachterij in Europa.

Fokken

Door enkele leden zijn pogingen ondernomen. A. Biemans had onbevruichte eieren bij havik en valk. Bij een valk van een collega paste hij met succes KI toe. P. Morel heeft enkele slechtvalken met succes laten broeden. Simonis verkreeg d.m.v. KI 4 havikskuikens uit 4 eieren, waarvan er een het niet haalde. Fleskens/ Staal verkregen d.m.v. natuurlijke paring 5 havikseieren. Hieruit resulteerden 3 kuikens waarvan er tenslotte 2 overbleven.

Het asielwerk

De hieronder genoemde F-vergunninghouders stuurden mij hun verslagen: A. Biemans, E. Boerman, W. Bus, H. Dijkstra, B. Ehlert, J. van Gerven, S. Haantjes, H. Huilmand, J. Kolman, J. Mollen, G. J. van Nie, L. Sterken, J. Teunissen, Th. Veldhuizen sr., W. v. d. Vlasakker, J. van de Wall.

Havikswijf op geslagen konijn - Foto S. Haantjes.

17

In ons bezit waren:

Dagroofvogels					
soort	aantal	losgelaten	dood/afgemaakt	nog in bezit	afgegeven
sperwer	53	30	15	5	3
buizerd	52	32	17	3	-
torenvalk	34	17	16	1	-
havik	25	13	4	4	4
boomvalk	5	2	2	1	-
rode wouwhavik	1	-	1	-	-
lannervalk	1	-	1	-	-

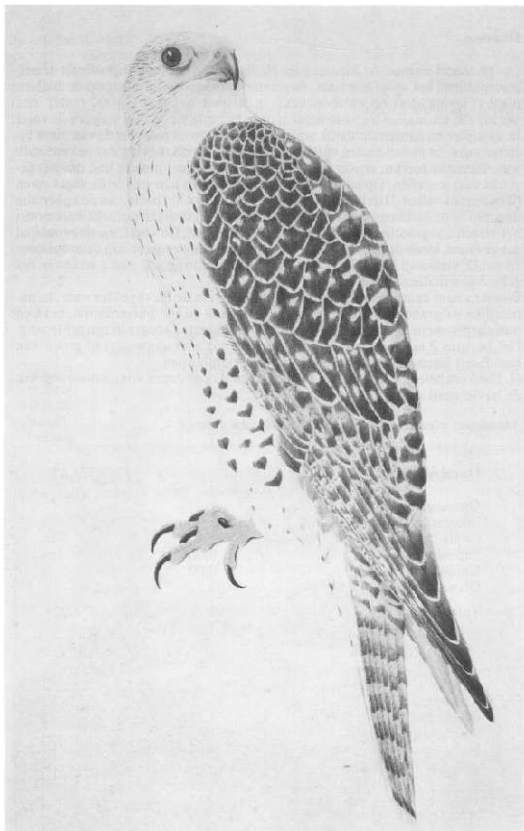
Uilen					
soort	aantal	losgelaten	dood/afgemaakt	nog in bezit	afgegeven
ransuil	25	16	8	1	-
steenuil	18	12	6	-	-
kerkuil	10	8	2	-	-
bosuil	11	9	2	-	-
velduil	3	3	-	-	-

88 dagroofvogels van de 162 konden losgelaten worden. Ook kwamen 61 uilen in ons bezit waarvan er 43 weer losgelaten konden worden.

Buizerd weer vrij na geslaagde revalidatie - Foto Sj. Haantjes.

13

IJslandse geervalk - Aquarel door Hermann Schlegel (1804-84).

20

Diversen

Op 16 maart namen A. Biemans en N. Beemster, bioloog Rijksdienst IJsselmeerpolders, het volgende waar. Beemster ontwaarde plotseling op de Ballastplaat (Flevopolder) op grote afstand, misschien wel 800 à 1000 meter, een slechtvalk, die laag en tegen de wind in onze richting vloog. Wij volgden de vogel in de kijker en namen duidelijk waar dat hij een prooi meevoerde van circa lijstergrootte. In eerste aanleg verkeerde Beemster in de mening dat het een valk was. Biemans merkte erover op dat hijzelf steeds veel moeite had om het gesticht vast te stellen. Op circa 250 meter afstand van hen steilde de vogel op en liet de prooi vallen. Hierbij kregen beiden een valk in het beeld van de kijker, die de prooi in de lucht overnam. Nu beide vogels gelijktijdig in de lucht waren, was het verschil in grootte tussen beiden duidelijk te zien. De vogel, die de prooi had aangevoerd, bleek de tarsel te zijn. Deze vloog na de overgave van de prooi door en sreek verderop neer. Het paar is na de waarneming nog circa 2 weken in het gebied gesignaleerd.

Biemans nam daarnaast nog andere slechtvalken in de Flevopolder waar. In natuurlijke wilgenbossen trof hij havikshorsten aan en een buizerdhorst, bekleed met rietpluimen. Dit horst bevond zich op 3 à 6 meter hoogte in een schietwilg. Het bevatte 2 eieren, die niet op bladeren (nog niet aanwezig) of groen van naaldhout lagen maar op een bedding van rietpluimen.

G. Dankers beleefde het dat een door zijn hond opgestoten konijn door een wilde havik werd geslagen.

Financieel overzicht 1986 door L. G. R. van Asperen

Openingsaldo		f 9.324,87
Ontvangsten:		
Inkomsten uit jaarboeken	f 1.865,00	
Contributies	f 6.411,50	
Subsidie	f 0,00	
Donaties	f 0,00	
Diversen	f 478,72	
Totaal	f 8.755,22	f 8.755,22
		+ f 18.080,09
Uitgaven:		
Uitgaven t.b.v. jaarboeken	f 4.223,26	
Bestuurskosten	f 987,65	
Diversen	f 3.729,69	
Totaal	f 8.940,60	f 8.940,60
Eindsaldo		f 9.139,49

19

Historische Mixed Pickles

Door J. W. M. van de Wall
Illustraties uit „De Valkerij op het Loo”.

Bij het nog eens doorbladeren van het originele manuscript, waaruit tenslotte De Valkerij op Het Loo kristalliseerde, kwam er één en ander tevoorschijn wat wel recht op een bescheiden plekje in ons Jaarboek mag laten gelden. Het zijn losse fragmenten, die moesten wijken om de uitgave van het boek mogelijk te maken.

Schlegel en Verster van Wulverhorst waren uitstekende jachtvrienden en dat blijkt wel uit het volgende:

Toen Schlegel eens een wetenschappelijke bijeenkomst bezocht van ernstig en geleerd kijkende heren, wier houding en kleding verried dat zij zich meer in muffe studeervertrekken dan buiten in het vrije veld verdiepten in de wonderen der natuur, viel hem plotseling een heer op, die door kleding en houding uit de toon van het gezelschap viel. Het was zijn vriend Abraham Verster.

„Ik zag voor mij een ranke gestalte, half in grijs, half in groen gekleed; de voeten met zware Engelse jachtschoenen en bruin lakense slobkousen, de handen met hartslederen handschoenen bekleed; de linkerhand achter de rug gelegd, en behalve een dikke stok die van boven met een gouden arendskop versierd was, eenen bruin viltten ineengekraukelden fantasiehoed houdende, en om den hals een oranje zijden das, die van onderen door een reusachtige speld van herts-hoorn, waarop een groep herten uitgesneden was, vastgehouden werd. „Gij hier!” riep ik uit en voegde er fluisterend bij: „Gij Mephistopheles onder de natuuronderzoekers! De wolf onder de schapen”. De aanwezigheid van Verster in dit gezelschap kwam Schlegel kennelijk voor als die van een alcoholist in een heelontheoudersclub om te zien wat daar gebrouwen werd.

De wetenschappelijke vergadering verveelde de beide vrienden kennelijk. Op gedempte toon spraken zij eerst over de jachthond Juno, een lieveling van Verster, van wie hij verwachtte, dat zij spoedig ter ziele zou gaan. Het gesprek bleef bij de honden en hun dresseurs: „Wie ter jacht gaat met een hond waarmee hij kan praten zal merken dat na een halfuur alle honden voor hem werken: en dat alles zonder zijn toedoen”. In een uiterst gestige en satyrische dialoog ontwierpen de vrienden, niet in het minste gebeeid door de voordrachten, een systematiek van geleerden. De panacee voor al deze steriele geleerdheid concludeerden zij tenslotte, is de jacht. Een stelling waar zij het beide hardgrondig mee eens waren en die tot op de dag van heden niets aan waarde heeft ingeboet.

Over milieuvervuiling

Zoals het met zoveel andere zaken ook gaat, wij moeten vooral niet denken dat wij dit begrip in onze tijd uitgevonden hebben. Dat blijkt uit de wijze waarop Schlegel ons iets vertelt over de hartstocht waarmee Verster de natuur beleefde. De aanwezigheid van mensen kon hem zo hinderen en de natuur zo „vervuilen” dat hij eens, genietend van de rust in zijn kraaienhut in het (toe voor kort nog zo rijke) duin, zijn geweer greep en in de richting van een man aanlegde, die zich daar bevond en zijn rust en genot alleen al daardoor ernstig verstoorde.

21

Een vergelijk tussen valk en hond

Het is een goede gedachte geweest van de schrijver van *Traité de Fauconnerie*, Verster van Wulverhorst als kenner en liefhebber van jachthonden heeft hier ongetwijfeld een belangrijke bijdrage geleverd, om ter kennismaking valk en hond te vergelijken:

„In het eerste geval gaat het om een huisdier met een sociale instelling en een natuurlijk vermogen om te leren terwijl men in het tweede geval te doen heeft met dieren, die zeer kort geleden in staat van gevangenschap werden gebracht. Woest, wild en sociaal als hun karakter is, nemen zij in de rangorde der levende wezens een plaats in, welke aanzienlijk minder verheven is dan die van de hond. Beschouwt men evenwel de motieven nader, die zowel het ene als het andere dier er toe brengen zich te onderwerpen aan de wil van hun meester, dan merkt men dat deze motieven van zeer verschillende aard zijn ondanks het feit, dat er een grote overeenkomst blijkt te bestaan in de resultaten, welke men het ene zowel als met het andere dier bereikte. Om deze waarneming te rechtvaardigen is het voldoende een parallel te trekken tussen de hond en de jachtvogel door van zeer nabij hun aanleg en intellectuele mogelijkheden, waarmee zij zijn begiftigd, te onderzoeken.

De hond, levend in sociaal verband zowel in zijn oorspronkelijke staat als na zijn domesticatie, heeft zich afgewend van zijn wilde staat en hij kreeg, begiftigd met zijn sociaal instinct, een soort voorbestemming om zich aan de mens te binden. Daar hij zich tevens makkelijk aanpaste aan uit het plantenrijk afkomstige voeding, is hij juist van alle dieren de gene, dien de mens als metgezel heeft gekozen. Wij zien hem dan ook als zodanig vanaf het verst terugliggende tijdperk van de geschiedenis van de mens.

In tegenstelling tot de kat, in wilde staat solitair levend, niet begiftigd met een sociaal instinct; anders dan van zeer lage graad, zich eerder hechtend aan de woning dan aan de mens, is de hond het huisdier bij uitnemendheid geworden. Hij

Abraham Verster van Wulverhorst in zijn laatste levensjaren.

22

zachtst gezegd niets en inspireerde, beter gezegd dwong, beide een geheel eigen weg door het leven te gaan volgen.

Schlegels vader was de erudite eigenaar en directeur van een bloeiende geelgietrij, die van Wolf was boer en kende slechts twee ambities namelijk goede oogstseizoenen en nauw daarmee verweven, goede prijzen op de markt. Uit Schlegel groeide een wetenschapsman van formaat en een artiest, Wolf werd een beroemd artiest. Als in 1840 de militaire dienst dreigt komt Schlegel er, mede door zijn vertrek naar Leiden onderuit. De gezonde boerenzoon Wolf ontdekt enkele jaren later plotseling dat hij last van een zwakke horst heeft, onloopt daarmee de militaire dienst en vertrekt eveneens naar Leiden om daar te gaan werken. Beide mannen hadden gevoel voor een „practical joke” en Wolf was bekend om zijn kernachtige uitdrukkingen.

Schlegel

Vader Schlegel was min of meer een vrijdenker, wiens ideeën bij zijn intelligente zoon al spoedig wortel schoten. Het is begrijpelijk dat dit aanleiding gaf tot conflictsituaties tussen Hermann en zijn godsdienstleraar. Op een kwade dag liep het hoog op. In zijn autobiographie schreef hij daarlater over: „De anders zachtmoedige leraar vloog op mij af, ik liep hem toe dat ik gene straf verdiend had maar, daar hij bleef doorgaan, nam ik een Klein Testament op, dat naast mij lag, en wierp hem dat naar het hoofd”. Dat was ivceel gevraagd van de goedmoedige bijbellezers, die hem prompt opstoot in een van beide „dozen” (doos, carcer, cel) die de school bezat om weerbarstige mannetjes tot rede te brengen. Hij moest er een uur in verblijven. In deze penitentiaire doos ontdekke zijn inventieve geest onmiddellijk de ingrediënten voor een wraakoefening: een pot met inkt en een uitgekalkte muur. Lang duurde het niet of de caricaturen van de leraar en zijn echtgenote waren treffend op de muur gecontereit. Het was misschien zijn eerste maar zeker niet zijn laatste „practical joke”. Vervolgens klauterde onze vrijdenker uit het raam, langs een goot en over een aangrenzend dak langs welke

Prof. Hermann Schlegel.

24

heeft zijn bestaan aan dat van de mees gebonden. Hij onderwierp zich volledig aan de wil van zijn meester en ontwikkelde achtereenvolgens die eigenschappen, welke wij in dit bewonderenswaardige dier bewonderen. Hij vervolmaakte zijn intellectuele mogelijkheden tot een hoogtepunt, waarop hij alle dieren overtrof”. En vervolgens na een korte uitweiding over het fokken en de dressuur.

„De staande hond neemt hierbij de hoogste plaats in want hij behoort tot het ras, waarvan de africhting tot de hoogste graad van perfectie heeft geleid”. Om de vergelijking te voltooien dan nu wat de schrijvers over de valken te vertellen hebben.

„Zij nemen in het dierenrijk een aanzienlijk lager plaats is dan de zoogdieren en zeker dan die van de hond. Hun gezichtsvermogen is beter, hun reuk minder goed ontwikkeld. Zij hebben geen enkele behoefte zich aan de mens te binden en ook onderling kennen zij geen affecties. Hun leven is hoofdzakelijk solitair. Paarvorming is instinctief, gericht op behoud van de soort en niet berustend op genegenheid. De kunstmatige veranderingen, aangebracht aan de aardoppervlakte, stellen geen grens aan hun bewegingsvrijheid. Zij zijn niet in staat schotling te krijgen door middel van een systeem van verstandelijke opvoeding, welke men de staande hond wel geeft. Er is dan ook geen ander middel om hen hun meester te doen gehoorzamen en te handelen volgens zijn wens, dan door profijt te trekken van die aangeboren eigenschap, die bij hun het meest uitgesproken is, namelijk hun vraatzucht.

Ten slotte onthoudt hij de lessen die men hem gaf niet langer, dan de periode waarin met hem gevlogen wordt”.

Kennelijk dacht men in die tijd anders over de jachtvogels dan heden ten dage en dat blijkt overduidelijk uit het volgende:

Een onderwets inzicht

In wat Schlegel en Verster van Wulverhorst schreven over de jachtvogels zoekt men tevergeefs naar enige bewondering en affectie. Wat zij aan het papier toevertrouwen verried geen enkele emotie, noch enige genegenheid. Hebben zij een onvermogen gevoeld om de vluchten, die zij als gast van de Royal Loo Hawking Club meemaakten, onder woorden te brengen en zich daarom beperkt tot het zuiver, nuchtere wetenschappelijke? Het is niet waarschijnlijk. In hun voorwoord spreken zij over een studie van enkele dagen, gedurende welke zij met toestemming van Prins Alexander en zijn adjudant M. Baron Sloet van Oldruitenborgh de vluchten op Het Loo mochten bijwonen. Even verder wordt gesproken over de herhaalde bezoeken, welke een van hen (zeer waarschijnlijk Schlegel) aan Het Loo en Valkenswaard bracht. Beide auteurs hebben de praktijk van de valkenrij meegemaakt en de valken leren kennen. Zij hebben hun hart niet kunnen sielen. Hun karakter beschrijven zij als „wild, woest en sociaal” en verder zeggen zij „Deze wezens hebben een bloedddorstig, vraatzuchtig en wild karakter”. De tijden en de waardering zijn sedertdien wel veranderd.

Schlegel en Wolf

De milieu waaruit Schlegel en Wolf voortkwamen hadden, hoe uiteenlopend ook, één ding gemeen. Het beroep van de vaders interesseerde de zoons op zijn

23

route hij de andere „doos” kon bereiken, waarin hij rustig ging zitten wachten op de dingen, die komen zouden. Daar vond de woedende leraar hem eindelijk en, wat erger was, had zich niet te leggen bij het feit dat hij zich in de „dozen” verjast had.

De onwaarschijnlijke en gevaarlijke klauterpartij langs goten en daken steunde de delinquent in zijn leugen, waar hij later toch wel enige wroeging over had.

Weddenschappen

Zijn gevoel voor humor verliet hem, hoe saai en duf hij het universiteitsleven ook vond, niet. Toen de Hollandsche Maatschappij voor Wetenschappen een prijsvraag uitschreef ging hij met zijn vrienden, hij had er al spoedig vele, een weddenschap aan dat hij de eerste prijs zou winnen met een scriptie die in 14 dagen afgerond zou zijn. Zijn vriend Van Limburg Stirum, ook al niet afkerig van een rigoreuze ingreep, sloot hem 14 dagen op om hem niet de kans te geven in de vriendenkring zijn tijd te verdoen. Bevrijd uit zijn knellende retraite kwam hij tevoorschijn met een scriptie, die hem de eerste prijs bezorgde evenals het winnen van de weddenschap. Dat laatste werd gevierd met een studentikoos diner waarbij het gestrijk vocht rijkelijk vloeide.

Het behaalde succes deed naar meer smaken. Ook een nieuwe weddenschap werd afgesloten en prompt gewonnen met een verhandeling over het broeden van de kokkock(!).

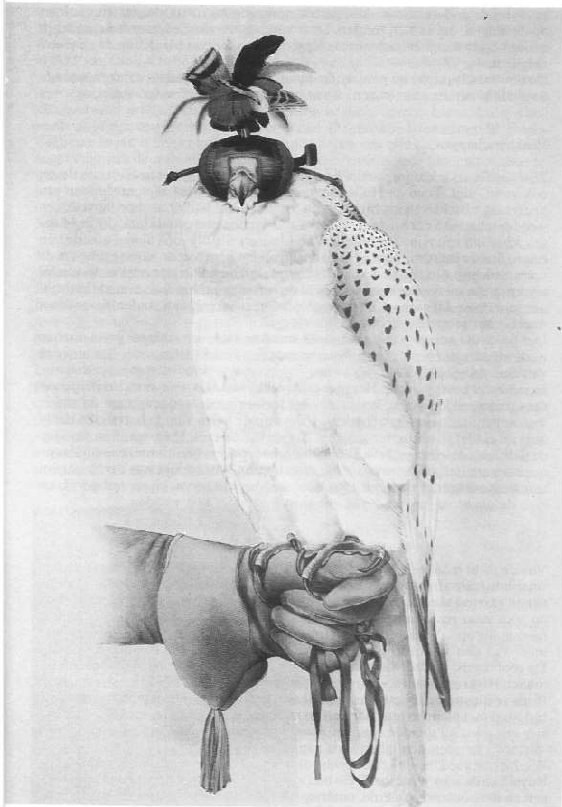
Driemaal is scheepsrecht. Het montere gezelschap, dat hem er nu eindelijk wel eens onder wilde krijgen, verleide hem tot een derde weddenschap: hij zou in vier weken Italiaans leren spreken. Ieder van de leden van de borreltafel dacht hem nu eindelijk te kunnen pakken. Het viel anders uit. Vier weken lang nodigde Schlegel iedere avond een Italiaanse schoorsteenveger uit met wie hij consequent in het Italiaans converseerde. Van uit zijn Weense tijd was deze taal hem trouwens niet geheel vreemd. Ook deze weddenschap won hij en vestigde daarmee de naam van iemand met wie men beter niet kon wedden.

Wolf

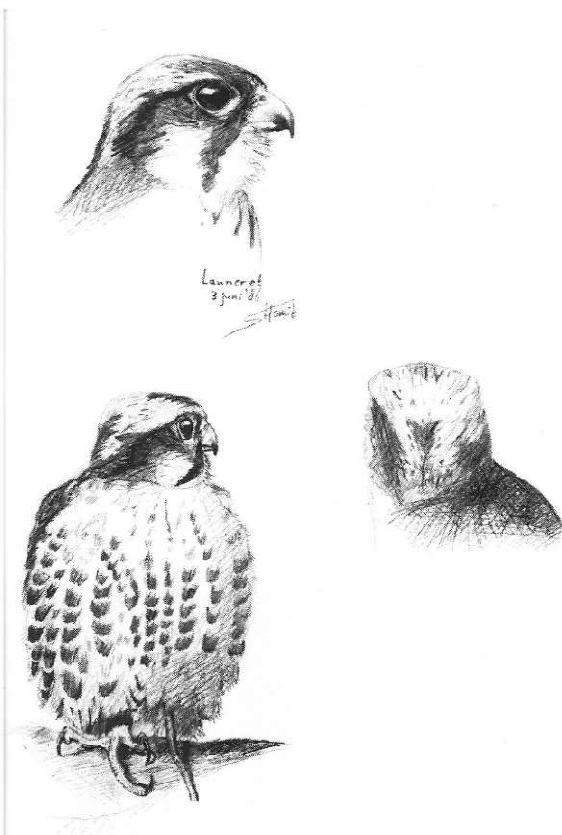
Van de jacht maakte Wolf dankbaar gebruik door een schetsboek aan te leggen, waarin hij alle afmetingen van het geschoten wild vastlegde en voorvoet en teken in extenso schetste. Zodoende begeleidde de jager Wolf de kunstenaar Wolf op zoek naar realiteit en op weg naar grote roem. Kritisch en volkomen juist merkte hij op: „Wanneer je dieren bestudeert, zelfs in dieren tuinen, leer je er meer van dan wanneer je naar hen kijkt over de loop van een geweer”. De roofvogels, die hij voor Schlegel had vervaardigd, hadden Wolf bekend gemaakt. Hij kreeg de uitnodiging om naar Londen te komen om Gray's Genera of Birds te illustreren. Niets was hem liever dan dat. Hij liep zelf namelijk in die tijd rond met plannen om naar Berlijn te gaan. Dat trok hem evenwel niet zo bijster aan want hij vreesde daar „zijn weg te moeten banen met duelleerdegen en -pistool”, hetgeen hem allerminst aanlekte.

Wie hij ook goed leerde kennen was John Gould, een gewezen tuinjongen van de Royal Gardens in Windsor. Deze had zich, doordat hij geïnteresseerd was in vogels en deze ook voorbereide, onloos gewerkt en was tenslotte een ornitholoog van formaat geworden. Hij had een karakter dat geheel tegengesteld was aan dat van Wolf. Het was een rugbeer wiens handel en wandel zich bepaald niet door

25

Witte Groenlandse geervalk onder de huid - Litho naar Joseph Wolf (1820-99).

Studie van lanneret - Petloodtekening van S. Smit.

enige correctheid onderscheidde. Toen hij hem wat beter had leren kennen zei Wolf van hem „een listige oude kerel, maar de grootste lomperik die ik ooit ontmoette”.

Bracht hij roofdieren in actie op het doek, dan ging het doorgaans om een misser. Hij genoot van een havik, die verbouwereerd met een duivestaart in de klauwen, naar zijn ontsnappende prooi stond te kijken. Zo ook een vos, die zich tevreden moest stellen met de lange staartveren van een fazant.

Zonder pijp was hij nooit: „Er is niets beters in de wereld dan het roken van een pijp”. Als hij met een bezoeker sprak duurde het nooit lang of de grond om zijn stoel was bezaaid met afgebrande lucifers. Waren zijn tabakszakken oud en versleten, dan vulde hij ze met cocoshaar en legde ze te vondeling, waarna hij zelf op enige afstand ging staan kijken naar de dingen die gingen gebeuren, hetgeen hem menig vrolijk moment heeft opgeleverd.

Per abuis

In zijn beknopte Woordenlijst der Valkenierstaal vermeldde Swaen onder Blaat: ook wel „Blauwvoet”, Falco Feldggii, Falco Biarmicus Feldeggii Schl. (Eng.: lanner, lanneret, D.: Lannerfalk; Fr.: Lanier). Kennelijk heeft men de lannervalk dus wel blaet genoemd. Schlegel en Verster van Wulverhorst wezen erop dat alle (jacht)valken in het jeugdkleed blauwgroene handen en washuid hebben. Voorts halen zij een ordonnantie aan van 22 sept. 1526: „... alle hier te lande gevangen blaeten eerst getoond en aangeboden moeten worden aan de Prinselijke Valkenhof te Den Haag. In 1586 volgde een decreet van de Graaf van Leicester waaruit blijkt dat alle blaeten, gevangen in de omgeving van Den Haag of elders in den lande, eerst in Den Haag getoond moeten worden ter vaststelling van de prijs. Aangezien de lanner in ons land niet voorkwam is de conclusie eenvoudig. Met blaet bedoelde men een jonge slechtvalk. Het woord zelf is te beschouwen als een samentrekking van blauwvoet of blauwpoot. Men sprak vroeger wel van grote en kleine blauwpoot, daarmee geervalk en slechtvalk aanduidde.

Joseph Wolf op hoge leeftijd

De situatie van de Toendravalk op het Amerikaanse continent

door W. A. C. van de Vlasakker
Foto's van de schrijver.

In mijn twee artikelen „De Slechtvalk is weer terug in het oosten van de Verenigde Staten (Jrb. 1984-'85, 1985-'86) heb ik gememoreerd dat er veel inspanningen hesteed werden om meer te weten te komen over de Toendravalk (*F. p. tundrius*) uit het hoge noorden. Deze valken worden jaarlijks in respectabele aantallen waargenomen langs de oostkust en, in mindere mate, in het binnenland.

In dit artikel wil ik ingaan op het onderzoek dat is gedaan in het broedgebied en langs de trekroutes.

Bij de eerste conferentie in Madison in 1963 waar de alarmerende situatie van de slechtvalk werd besproken, werden er geen gegevens uit Groenland gepresenteerd; eenvoudig omdat ze er niet waren. Na verscheidene jaren van voorbereiding werd het eerste onderzoek gestart in 1972 door enkele enthousiaste mensen met steun van het Peregrine Fund. In de navolgende punten worden de beknopte samenvattingen van de verschillende onderzoeken gerubriceerd:

- 1 Biotop van het onderzoeksgebied.
- 2 Resultaten van het oriënterend onderzoek (1972-'81).
- 3 De laatste 5 jaren van het onderzoek (1982-'86).
- 4 Pesticidenonderzoek.
- 5 Het vangen van adulte vogels.
- 6 Terugneldingen.
- 7 Gegevens over het trekken van de toendravalk.
- 8 Conclusie.
- 9 Referenties.

1 Biotop van het onderzoeksgebied

Er werd een gebied gekozen in het westen van Groenland en gelegen nabij de poolcirkel. Om begrijpelijke redenen moest het voldoen aan de eis dat het in het broedseizoen, dus in de zomermaanden, niet met sneeuw of ijs bedekt mocht zijn. De afmetingen van het gekozen gebied bedroegen in noord-zuid richting ongeveer 55 km en in oost-west richting 170 km. Het terrein is bergachtig met heuvels tot 1100 meter hoogte. In de dalen bevinden zich tal van meren met hun afwaterende rivieren. In dit toendragebied groeien geen bomen en de grond is hoofdzakelijk bedekt met mossen en grassen. Het klimaat is er arctisch met veel regenval in de maanden juni, juli en augustus. De temperatuur in de zomermaanden varieert van 0 tot 15 gr. C, terwijl 's winters de temperatuur tot -50 gr. C kan dalen.

In het hele gebied zijn kliffen tussen 100 en 600 m. hoogte, aan de voet waarvan

zich meestal meren en beken of rivieren bevinden. Geervalken, slechtvalken en raven vinden hier nestgelegenheden. De meeste slechtvalkhorsten bleken zich te bevinden tussen 30 en 120 m. en wel altijd op het zuiden gelegen. Zonder alpinistenuitrusting waren zij moeilijk bereikbaar voor de onderzoekers.

2 Resultaten van het oriënterend onderzoek

In het eerste jaar (1972) werden 9 paren gevonden waarvan er 7 in totaal 17 jongen voortbrachten. Hiervan werden er 13 geringd. In het daaraan volgende tiental jaren werd het onderzoek op kleine schaal voortgezet door meestal slechts 2 onderzoekers. In de laatste jaren is het team uitgebreid tot 12-13 deelnemers.

Het hoofddoel van het project bestond uit het verzamelen van gegevens over de populatiedichtheid in een beperkt gebied. In het algemeen was het wel bekend dat er slechtvalken in Groenland broeden maar waar precies was niet bekend. Het eerste feit van betekenis was dat er inderdaad in het geselecteerde onderzoeksgebied slechtvalken aangetroffen werden. Zowel in oostelijke (richting ijskap) en in noordelijke richting werden ze steeds spaarzamer.

In het Noorden van Groenland werden alleen geervalken waargenomen. Behalve het jaarlijkse onderzoek naar de broedpopulatie werden er ook nog studies verricht o.a. over prooisorten, eierschaaldikte, DDE-gehalte in eieren en bloedonderzoek. Gegevens over geervalken werden gelijktijdig vastgelegd. Uit de studies over de eerste 10 jaar (1972-'81) konden de volgende conclusies met voorzichtigheid getrokken worden:

- Gemiddeld was 60% van de bekende horsten bezet.
- De gemiddelde afstand tussen de horsten bedroeg 7,7 km.
- De dichtheid van de populatie werd geschat op 1 paar/200 km².
- 5 Horsten werden om de beurt door slechtvalken en geervalken bezet.
- Er werden 29 horsten bekend waarvan er ieder jaar tussen de 11 en 26 bezocht werden.
- Het aantal jongen per producerend paar bedroeg 2,75.
- In 25% bedroeg het aantal jongen per paar 4, in 44% 3, in 15% 2 en in 17% slechts 1.
- De geslachtsverhouding valk / tarsel was 55% / 45%.
- In de onderzoeksperiode werden 185 jongen geringd.
- De eierschaaldikte was gemiddeld met 16% afgenomen.
- Er was geen indicatie dat de populatie kleiner werd in het onderzoeksgebied.
- De plaatselijke prooisorten vertoonden lage gehalten van DDE en PCB.

3 De laatste 5 jaar 1982-'86

In principe is het onderzoek gecontinueerd zoals in het begin van de zeventig jaren, doch alleen wel wetenschappelijker opgezet. Een vijftigtal medewerkers en onderzoekers namen er aan deel, enkelen zelfs gedurende meerdere jaren. In 1983 werd begonnen met het vangen van adulte vogels bij de horstplaatsen om deze te ringen. Het gebied werd intensiever onderzocht o.a. door gebruik te maken van helicopters, watervliegtuigen en veldradio's. Het aantal bekende horsten bleek zich meer dan te verdubbeld te hebben en wel van 29 naar 63. De toename van het aantal horsten is overigens niet alleen hieraan te danken doch duidde ook op een vergroting van de populatie van de valken. Men vond steeds meer, minder geschikte, hellingen waarop horsten gevestigd werden, hetgeen er

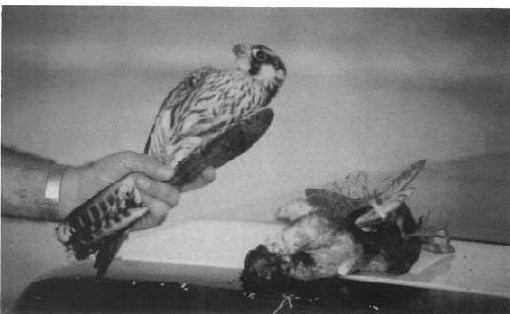
30

bekend staande grenzen aan van 20 ppm resp. 20%. Veilig mag aangenomen worden dat het aantal geproduceerde jongen in deze periode duidelijk gereduceerd was. Bij analyses in 1981 en 1982 bleek bij 2 eieren de schaaldikte met meer dan 20% te zijn afgenomen maar over de gehele lijn bleken in de laatste jaren zowel eierschaaldikte als DDE gehalte verbeterd te zijn.

We mogen concluderen dat de populatie in Groenland redelijk stabiel is en tevens dat het pesticidengehalte verlaagd is van kritisch hoog naar een minder dreigend niveau in de laatste jaren.

5 Het vangen van adulte vogels

Het vangen van oudere vogels is begonnen in 1983; de meeste werden gevangen op dummy-eieren, die in de horsten gelegd waren. Dit werd voortgezet in de jaren '84, '85 en '86. Het vangen had geen nadelige invloed op het aantal jongen, maar dat was ook al eerder gesignaleerd in Schotland en Alaska. Aangezien valken het merendeel van de tijd, bestemd voor het broeden, voor hun rekening namen werden zij dan ook het meeste gevangen. Gedurende de 4 jaren werd er in totaal 68 maal een vogel gevangen in de verhouding 57 valken op 11 tarsels. Op 25 horsten waar de valk in opeenvolgende jaren geringd te zijn bij Cape May New Jersey. Weer een andere valk, die in 1984 werd gevangen, bleek in okt. 1980 geringd te zijn bij Cape Charles, Virginia ongeveer 3500 km zuidelijker gelegen. Het is opvallend dat er geen enkele vogel in het onderzoeksgebied gevangen of waargenomen is, dus daar als nesteling geringd was. Er is dus helaas geen informatie over de relatie tussen de plaats van uitvliegen als jonge vogel en het bezetten van een broedplaats als oude vogel. Ook is er geen aanwijzing gevonden op welke leeftijd zij gaan broeden. Buiten Groenland zijn er geen terugmeldingen van adulte vogels, die op het horst geringd zijn.

De kleinste tarsel, naast geslagen duif.

32

op wees dat de populatie dus niet alleen stabiel maar zelfs toenemend was. Het aantal paren in het onderzoeksgebied nam toe van 14 in 1982 tot 46 in 1986. Een merkwaardige bevinding was dat er in de laatste jaren vaak een derde oude valk bij de horstplaatsen gesignaleerd werd.

De bezettingsgraad van bekende kliffen varieerde in 1972-'81 van 50% tot 65% met een gemiddelde van 60%. In 1982-'86 liepen deze getallen op tot 65% en 85% met een gemiddelde van 70%. Per definitie verstond men onder het bezetten van een klif: a. een oudere vogel met defensief gedrag, b. een paar, al dan niet met jongen.

Het aantal jongen van producerende paren varieerde in de periode 1972-81 van 2,4 tot 3,25 met een gemiddelde van 2,75.

Ook deze getallen liepen op. In 1982-'86 bedroegen zij 2,64 tot 3,18 met een gemiddelde van 2,96.

Bij een vergelijking met de Toendravalken uit Alaska blijkt het aantal jongen per horst nagenoeg hetzelfde te zijn namelijk 2,7 tegen 2,96.

Het aantal jongen per paar varieerde in de jaren zeventig sterk doch vanaf 1980 was dit duidelijk minder en met een opwaartse trend nam het aantal jongen toe van 35 in 1982 tot 108 in 1986.

Tegelijkertijd veranderde merkwaardig genoeg de geslachtsverhouding van de geringde jongen van 55% tarsels / 45% valken naar 51% / 49%.

Het is wellicht een bijzonderheid dat in 1984 voor de eerste maal, althans voor zover bekend, horsten van geervalk en slechtvalk op dezelfde klif gevonden werden.

4 Pesticidenonderzoek

Tussen 1972-'78 werd een gemiddelde DDE (residue van DDT) gehalte van 14,3 ppm gevonden in onderzochte eieren. De eierschaaldikte was met 16% afgenomen ten opzichte van vergelijkbare gegevens uit de veertiger jaren. Zowel het DDE gehalte als de dikte van de eierschalen lagen dicht tegen de als kritisch

Niet gevangen, zit nog vast aan de duif.

31

6 Terugmeldingen

In onderstaande tabel zijn alle bekende terugmeldingen vanaf 1972 tot de zomer van 1985 opgenomen. Om de vogels op grotere afstand te kunnen identificeren worden er verschillende felgekleurde ringen gebruikt. Van de in totaal 358 valken, die in 1972 geringd werden zijn er 24 terugmeldingen ontvangen (6,73%). Hiervan waren er 16 valken en 8 tarsels. Slechts 6 van de 24 waren geschoten of dood gevonden (1,7%).

Zoals de tabel duidelijk laat zien zijn de meeste terugmeldingen in de herfst geregistreerd en wel op een trekroute langs de oostkust van de Verenigde Staten. Ondanks het grote aantal valken dat in de herfst gevangen werd op Assateague Island en in het voorjaar op Padre Island, werd de eerste terugmelding pas in 1982 ontvangen, doch sindsdien zijn er in toenemende mate meldingen binnengekomen.

De voorjaarstrek leverde een paar zeer opvallende terugmeldingen op. Een re-

Terugmelding van slechtvalken, geringd in Groenland 1972-1984:

Sex	Datum ringen	Klif	Datum terugmelding	Plaats	Opmerking
1	T 27 juli '74	Dome	13 oct. '74	Cape Charles, VA	Losgelaten
2	T 29 juli '74	Lone Female	12 juni '75	Egedesminde	Geschoten
3	T 2 aug. '74	Ioccap	21 dec. '75	Ecuador	Geschoten
4	V 28 juli '78	Ioccap	12 oct. '78	Cape May, NJ	Losgelaten
5	T 26 juli '79	Between Rivers	1-4 oct. '79	„Beingsork“	Numerous afgelezen
?	?	?	7 oct. '79	Cape Sable, NS	Gekleurde ring
6	T 23 juli '80	Ioccap	26 sept. '80	Democrat PT, NY	Losgelaten
7	V 5 aug. '81	Between Rivers	12 oct. '81	Fisherman's I, VA	Losgelaten
8	V 28 juli '80	Dome	5 oct. '82	Chincoteague, VA	Losgelaten
9	V 30 juli '81	Gretchen	10 sept. '82	Holsteinsborg	Dood gevonden
10	V 31 juli '82	Taserssuaq	24 oct. '82	Padre IS, TX	Losgelaten
11	T 3 aug. '82	Wentland	9 oct. '82	Democrat PT, NY	Losgelaten
12	V 16 juli '83	Hut	2 oct. '83	Padre IS, TX	Losgelaten
13	V 25 juli '83	Taserssuaq	6 oct. '83	Corolla, NC	Losgelaten
14	V 25 juli '83	Taserssuaq	11 oct. '83	False Cape PK, VA	Losgelaten
15	V 24 juli '83	Between Rivers	11 oct. '83	Chincoteague, VA	Losgelaten
16	V 25 juli '83	Taserssuaq	19 oct. '83	McGregor, Iowa	Losgelaten
17	V 7 aug. '82	Myrtle	16 m.t. '84	Holguin Prov. Cuba	Geschoten
18	V 8 aug. '72	Between Rivers	25 juni '84	Between Rivers	Ring gevonden
19	V 10 aug. '83	Ringso	21 sept. '84	St. Francis R PQ	Dood gevonden
20	T 22 juli '84	Taserssuaq	20 sept. '84	Corolla, NC	Losgelaten
21	V 7 aug. '84	Elisabeth	13 oct. '84	Chincoteague VA	Losgelaten
22	V 30 juli '84	Mosquito	16 oct. '84	Chincoteague VA	Losgelaten
23	V 27 juli '83	Wentland	27 april '85	Gunnison, CO	Gewond gevonden
24	V 23 juli '84	Hut	april '85	Padre IS, TX	Losgelaten

V = Valk, I = Tarsel.

33

van werd in april 1985 geregistreerd te Padre Island aan de (oost)kust van Texas en de andere in dezelfde maand in Colorado, ver westelijk daarvan gelegen. Er werden 2 jonge valken, afkomstig uit Groenland gevangen bij Nichols in een zeer klein gebied aan de (oost)kust bij Virginia - North Carolina. Een derde vogel uit hetzelfde horst als beide vorige werd gevangen bij McGregor, Iowa, hemels-breed een 2000 km van elkaar gelegen. Pas in 1983 realiseerde men zich dat er ook een trekroute langs de Mississippi rivier kon zijn. Na een enkele terugmelding uit Ecuador in 1975 zijn er verder helaas geen gegevens uit Zuid-Amerika.

7 Gegevens over het trekken van de toendra-valk

In 1969 werd door Enderson gesuggereerd om door nauwkeurige observaties van het trekken van de toendra-valk (*Falco tundrius*) schattingen te doen van de grootte van de populatie. Men realiseerde zich wel dat er van jaar tot jaar een grote variatie gezien zou kunnen worden, maar dat met behulp van statistische technieken duidelijke trends uit de gegevens gehaald zouden kunnen worden. Studies en onderzoek gedurende het broedsizoen van de toendra-valk in het geweldige arctische gebied in het noorden van Amerika zijn zeer moeilijk. Tellingen gedurende de trek zijn veel eenvoudiger uit te voeren en kunnen een goede indruk geven over aantallen valken uit een zeer groot gebied.

Hawk Mountain in het oosten van Pennsylvania en Cedar Grove langs de westkust van Lake Michigan zijn zeer bekende observatie plaatsen tijdens de najaarstrek van roofvogels. Maar aangezien de aantallen slechtvalken die passeren relatief klein zijn, geven deze te weinig houvast om hiermee betrouwbare schattingen te doen over de populatie trends.

Assateague Island, gelegen voor de kust van Maryland en Virginia, is de meest bekende plaats voor de observatie van de trekkende toendra-valken sinds 1938.

Zo licht gekleurd als een sak.

34

manuren aan besteed zijn, dan is toch dezelfde opwaartse trend te herkennen. 85% van de getelde valken zijn eerstejaars vogels, ofschoon er jaarlijks een grote schommeling tussen oudere en eerstejaars vogels geconstateerd is met een minimum van 73% en een maximum van 93%.

Van de 1400 gevangen valken waren 55,6% eerstejaars valken en 28,7% eerstejaars tarsels, samen 84,3%. Dit komt geheel overeen met het percentage (85%) van de geobserveerde vogels. Vergelijken met oudere observaties gedaan in de veertiger jaren blijkt het aantal valken zoals nu gezien in de tachtiger jaren hiermee overeen te komen en mag geconcludeerd worden dat er een goed herstel opgetreden is, na de duidelijk teruggang in de vijftiger en zestiger jaren door het beruchte D.D.T.

Het is natuurlijk moeilijk om het juiste aantal valken te tellen die ieder jaar het eiland passeren. Omdat niet alle valken gevangen worden is het niet bekend hoeveel vogels er meerdere malen geteld worden, maar aangezien de methode overal deze 17 jaar hetzelfde is gebleven, bevestigen ze ook weer deze opwaartse trend.

Het blijkt ook dat op Padre Island, gelegen ten zuiden van Texas in de Golf van Mexico, in dezelfde tijdperiode, waar ook in het voorjaar veel toendra-valken gezien en gevangen worden. Hier komen de valken terecht die over het continent van Amerika trekken. Detail gegevens over tellingen en gevangen valken heb ik niet van Padre Island, maar men verzekerde mij dat deze overeenkomen met die van Assateague Island.

Beide eilanden zijn tot nog toe de twee voornaamste concentratiegebieden gedurende de trek van de toendra-valk en hieruit verwacht men in de toekomst nog betere analyses te kunnen doen over de populatie dichtheden in het hoge noorden van Amerika. Men is er nu ook van overtuigd dat het mogelijk moet zijn om een beperkt aantal van deze prachtige toendra-valken te vangen voor de valkerij.

Gevangen adulte valk in Groenland.

36

Valkeniers hebben hier vele valken gevangen tot het eiland in 1969 tot natuurmonument werd verklaard.

In 1970 is men begonnen om iedere herfst systematisch gegevens te verzamelen door tellingen en valken te vangen die dan geringd worden. Bovenstaande gegevens zijn vergeleken met observaties van valkeniers, die hier vroeger hun vogels ving.

Ieder jaar worden vanaf 17 september tot 25 oktober de valken geteld en gevangen, waarbij gebruik wordt gemaakt van 2 vierwiel aangedreven auto's. Ieder voertuig is bemand met 1 tot 4 man, die tegelijk opereren vanaf de laatste week in september tot en met de eerste 2 weken in oktober. De gevangen valken worden voorzien van een standaard aluminium ring van de U.S. Fish and Wildlife Service en vanaf 1973 ook met een groene plastic ring. Daarnaast werd vanaf 1980 de borst geel gekleurd met behulp van piktrine zuur om deze direct te herkennen om het meerdere malen vangen van dezelfde vogel zoveel mogelijk te voorkomen.

Vanaf 1973 tot 1986 (17 seizoenen) zijn er meer dan 6000 valken geteld en 1400 gevangen (23%), terwijl 6% van deze vogels al geringd was ergens anders of het jaar daarvoor op Assateague. In totaal werd er meer dan 7500 uur door beide bemanningen van de voertuigen besteed, beginnende met 221 uur in 1971 tot 800 uur in 1986.

Negentig procent van de valken wordt gezien tussen 21 september en 18 oktober en de meeste worden gevangen op 5 oktober. De tarsels zijn gemiddeld 2 dagen eerder op het eiland dan de valken.

De aantallen zowel gezien als gevangen zijn gedurende deze 17 jaren continu toegenomen. Geteld werden er gemiddeld 76 in de jaren 1970-1974, 222 in 1975-1979, 382 in 1980-1984, afsluitende met het absolute hoogtepunt in 1986 met 856 vogels gezien en 231 gevangen. Rekening houdend met het feit dat er meer

Opnieuw richting het zuiden.

35

Maar aangezien de (bestuurs)leden van de N.A.F.A. betrekkelijk eenvoudig aan gekweekte valken kunnen komen en hiermee tevreden schijnen te zijn, wordt er niet hard aan getrokken om vangvergunningen los te krijgen bij de U.S. Fish and Wildlife Service.

8 Conclusie

De jaarlijkse studies in het broedgebied in Groenland en de observaties langs de trekroutes maken duidelijk dat de populatie van de toendra-valk weer gezond en stabiel is. In de vijftiger en zestiger jaren is de populatie hoofdzakelijk door DDT afgenomen, vertoende in de zeventiger jaren sterke fluctuaties om zich dan weer vanaf 1980 volledig te herstellen tot een niveau dat vergelijkbaar is met dat van de veertiger jaren.

9 Referenties

- 1 Newsletters, jaarlijks uitgegeven door The Peregrine Fund.
- 2 Jaaroverzichten over de trek van de Toendravalk, uitgegeven door The U.S. Department of the Interior op kosten van de U.S. Army.
- 3 Studies over de Toendravalk in zijn broedgebied, uitgegeven door The Ohio Department of Natural Resources.
- 4 Halfjaarlijkse Newsletters, uitgegeven door The National Wildlife Federation, Raptor Information Center, Washington.
- 5 Audubon, periodiek van de National Audubon Society.
- 6 Publicaties uitgegeven door The Laboratory of Ornithology, Cornell University, New York.
- 7 Chemical Research and Development Center Maryland.
- 8 Department of Fisheries and Wildlife Sciences, Virginia.

37

Studie van slechtvalk - Potloodtekening van S. Smit.

38

lijk of bij toeval, leidt tot onze ondergang. Echter, zo lang wij ons niet verzetten tegen het populariseren van de valkerij, moeten we al onze invloed aanwenden om te waarborgen dat deze op verantwoorde wijze beoefend wordt. Wij zouden onszelf bedriegen indien we niet erkenden dat motieven niet altijd zuiver zijn en dat dubieuze bedoelingen soms even zwaarwegend zijn als het welzijn van onze sport.

Met terzijdestelling van deze constatering hebben wij maar te accepteren dat het voortbestaan van de valkerij op de Britse Eilanden grotendeels afhankelijk is van de resultaten van het fokprogramma van de club. Het is in ons aller belang om op iedere manier, die binnen ons bereik ligt, steun te verlenen aan hen, die deze moeilijke taak op zich hebben genomen, om te voorkomen dat onze sport een hoofdstuk in het geschiedenisboek gaat worden.

Het bestuur.

Aanwachter slechtvalk - Foto A. P. Starreveld.

40

Redactioneel

Redactionele mededeling in The Falconer, juli 1987.

Jachtvogels zijn moeilijk te krijgen en er zijn hoge kosten aan verbonden. Vergunningen om wilde vogels te betrekken worden moeilijk verkregen; slechts weinige worden afgegeven. Aan het einde van dit decennium, zal niet eerder, is het bijna zeker dat geen vergunningen zullen worden uitgegeven om inheemse soorten aan de natuur te onttrekken. Slechts een klein percentage van de jaarlijkse aanvragen om een jachtvogel uit het buitenland te importeren worden gehonoreerd. Er is politieke druk om jacht en aanverwante ontspanningen te verbannen en er zijn pressiegroepen van buitenstaanders, die geen traan zullen laten om ons verscheiden. De fokkers, in wier handen de toekomst van de valkerij misschien ligt, doen hun uiterste best om de dreigende crisis te voorkomen maar het zal enige tijd vergen voor hun inspanningen aan de steeds toenemende vraag kunnen voldoen; het voorzien in eigen behoefte is nog ver van ons af. Het gebruik van geschikte terreinen, waarover vogels gevlogen kunnen worden is en was altijd al moeilijk te realiseren; zulke velden worden tot een zeldzaam voorrecht dankzij de behoeften van groeiende aantallen broeders in Huberto. Ondanks deze moeilijke omstandigheden gaan de tellen van hen, die aan de valkerij deel willen nemen, voortdurend omhoog.

De populariteit en aandacht, die onze sport op het ogenblik geniet, is meer dan waarschijnlijk te wijten aan de enkele jaren geleden opgenomen politieke richtlijn in het geloof dat massa-ondersteuning noodzaak was om onze verminderde politieke kwetsbaarheid te doen afnemen. Het succes van deze strategie heeft ongetwijfeld de belangstelling aangewakkerd en, zo ver getallen in de politieke wereld van betekenis zijn, zijn wij heden ten dage beter af dan eerder het geval was. Dit succes evenwel zou wel eens nieuwe bedreigingen met zich meegebracht kunnen hebben.

Om te beginnen heeft het ons, gevestigde valkeniers, niet de mogelijkheid gelaten om volledig te voldoen aan de vraag van degenen, die zich door ons toedoen onder onze vlag schaarden. Het staat onomstotelijk vast dat achterbakshid vaak het kielzog volgt van onvervulde ambities. De negatieve publiciteit, die bijv. het resultaat is van succesvolle vervolging van zgn. valkeniers en hun leveranciers, vervult ons met zorg.

In de tweede plaats is er amper een breed bewijs om aan te tonen dat de reacties op publiciteit aangaande onze sport niet altijd positief zijn. Vandaar dat duidelijker profilering van ons valkeniers in de publiciteit vijandige reacties kan hebben geactiveerd bij sommigen voor wie de valkerij tot nu toe in vergetelheid was geraakt en bij anderen, die zich bezighouden met natuurbehoud en het uitbannen van de jacht, deze scherper in het beeld hebben gebracht.

Waar de wijzer van de balans gunstig heen wijst, populariteit of beslotenheid, behoeft niet noodzakelijkerwijze duidelijk te zijn (voor vaststelling van een beleid, red.). Op de lange duur kan het de kruisstocht van bekering zijn die, opzette-

HET NEDERLANDS VALKENIERSVERBOND „ADRIAAN MOELLER“

stelt zich ten doel de bevordering van het vluchtbedrijf in de ruimste zin des woords onder meer door de beoefening van de jacht door middel van jachtvogels, de studie en de bevordering van het vluchtbedrijf en de bescherming en de studie van roofvogels.

kent ereleden, vogelvoerende leden, gewone leden, aspirant-leden en donateurs.

Wie als lid-valkenier in het Verbond wenst te worden opgenomen zal zich daarop moeten voorbereiden.

Gedurende drie seizoenen moet hij onder leiding van een lid-valkenier als mentor blijk geven van belangstelling en beginnende bekwaamheid in het vluchtbedrijf, waarna hij door de ledenvergadering tot lid-valkenier kan worden benoemd.

Er bestaat een lijst van mentoren.

Ieder, die met het doel van het Verbond instemt, kan door het bestuur als *donateur* worden aangenomen tegen een schenking van f. 500,- of een jaarlijkse bijdrage van minstens f. 30,-.

BESTUUR:

C. de Bruijn Ezn. voorzitter
Oranje Nassaulaan 49, 3708 GC Zeist
Tel. 03404-22519

J. Meijvogel, secretaris
Cloeckerdaal 37, 6715 JH Ede
Tel. 05922-2518, b.g.g. 08380-39287

L. G. R. van Asperen, penningmeester
Muurvaren 49, 1441 SK Parmerend
Tel. 02990-33993, Postbus 611 7.64.30

J. D. M. Steal, ornithologisch secretaris
Orgellaan 16, 5402 PG Uden
Tel. 04132-63944, tsl 17

W. A. C. v. d. Vlasakker,
Deskesven 3, 5815 EA Merselo
Tel. 04786-530

REDACTIE JAARBOEK:

J. W. M. van de Wall en S.J. Haantjes,
p/a Hoge Kleiweg 3, 3832 RJ Leusden
Tel. 033-16448

INHOUDSOPGAVE:

pag. 3
C. de Bruijn Ezn.
Voorwoord

pag. 5
Redactie
In memoriam

pag. 11
J. D. M. Steal
Ornithologisch jaarverslag

pag. 21
J. W. M. van de Wall
Historische Mixed Pickles

pag. 29
W. A. C. v. d. Vlasakker
De situatie van de Toerndevalk
op het Amerikaanse continent

pag. 39
Redactioneel

Prijs van het jaarboek f. 25,
(incl. porto)

Tevens zijn er nog oude jaarboeken verkrijgbaar.

Prijs jaarboek t/m 1980, f. 15,- p.s. en van het jaarboek 1981, f. 20,- p.s.